

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Contra greutăților timpului.

Un corespondent al nostru ne comunică, că di-
lele trecute au ținut nesce nazareni în Beba vechiă
o adunare. Cere tot odată corespondentul nostru în-
viațiuni asupra modului, cum se apărăm poporul de
seducerile acestei secte. Voind a răspunde corespon-
dentului nostru, dechiarăm, că nu ne spăriăm așa
mult ca dânsul de acéastă sectă, din motivul, că isto-
ria ne învață, că numai acele eresuri au avut conse-
cințe grave pentru biserică, în fruntea căroră au fost
oméni cu carte. Când constatăm acésta de o parte,
adaogem tot de odată de altă parte, că bine și de
lipsă este, ca să ferim poporul de a fi sedus și în-
șelat de acesti sectari, pentru că după vorba româ-
néscă „pótra mică adese ori restórnă carul mare.“

Ei bine, cum?

La acéastă întrebare vom răspunde așa, că să
procedem și noi, precum a proces biserică încontra
tuturor eresurilor, cari s'au ivit, și o-au conturbat
în desvoltare în decurs de nouăspredece veacuri. Și
din lupta cea fără sfârșit a bisericii cu eresurile vom
înregistra aici un exemplu, carele așa ni-se pare
nouă se nimeresce ca ou cu ou și cu nazarenismul
și cu ținuta ce trebuie să-o observăm noi față de a-
céastă sectă, ca să nu ne invenineze poporul.

Se răspândise adevă în Russia în veacul al patru-
spredecelea eresul strigolnicilor. Acesti ere-
tici întocma ca și nazarenii combăteau ierarchia și
sfintele taine, și esplicau sfânta scriptură în sens li-
teral, așa cum voiau ei. Ierarchia ruséscă în fața
calamității, ce se răspândise prin popor între strigol-
nici a cerut sfatul și ajutorul patriarhatului din Con-
stantinopol, și patriarhii Nil și Antoniu, fiind ómeni
cu tact, au răspuns ierarchiei rusești, că dacă voiesce

să înceteze acest eres, să procedă cu toată blândeța,
și să lumineze poporul, că este sedus prin strigol-
nici, și despre adevărul și însemnătatea doctrinei bi-
sericii ortodocse, și în același timp să îngrijéscă, ca
preoții să ducă o vieță de model, și să se afirme în
fața poporului de aceea ce trebuie să fiă: de adevé-
rați reprezentanți ai evangheliei Domnului prin cuvânt
și prin faptă în mijlocul poporului. Și procedând ast-
felu ierarchia ruséscă poporul a vedut și s'a convins
însuși, că este dus în rătăcire, și eresul a încetat
de sine.

Astfelu credem noi, că este bine să procedem
și noi față de nazareni. La acéastă credință a nóstră
ne mai îndémnă și următórea împrejurare și anume:
Vorbind pdată o persónă de frunte de aici din Arad
cu un nazarean, fost creștin de ai bisericii nóstre,
acesta s'a plâns, că dânsul s'a făcut nazarean din
motivul, că a avut divergințe cu preotul. Va fi ade-
văr, seau nu plânsórea nazarénului, de carele vor-
bim, nu scrutăm. Și nu scrutăm din motivul, că un
astfelu de om póte să-și permită multe, ca să-și
justifice păcatul; dar când vedem, că se întemplă de
póte să fiă sedus vre unul din credincioșii noștri, ca
să-și lase legea strămoșéscă: atunci trebuie să gân-
dim, nu cumva noi preoții nu vom fi desvoltat destulă
activitate spirituală-morală, că să ferim poporul dela
alunecare pre un povârniș, carele póte să aibă grele
consecințe.

Sântem siguri, că preoții noștri își fac dato-
rința cu zel și conșciință. Un lucru însă să nu-l ui-
tăm nici odată și anume, că omul, carele lucréază
mult, dacă are trebuință, și dacă voiesce, póte să
lucreze și mai mult. Cu acest lucru mai mult este
deci de lipsă, ca să ne îndeletnicim toți și în tot.

locul. Cerem acest lucru mai mult dela toți, și n-il impunem de o potrivă și nouă, din motivul, că astăzi, așa se vede, pare că în aer este răspândit acel nefericit duch de neascultare de evangeliă și de biserică, și din o parte se face și la noi un feliu de virtute modernă a lovi în biserică și în prelații bisericii. Faptul acesta regretabil în adevăr trebuie să ne inspire credința, că mijlocele folosite până acum de biserică nu mai sunt în deplină măsură de ajuns pentru creșterea religioasă a poporului.

Trebuie să lucrăm mai mult, și mulțămim lui Dumnezeu, că putem și avem destule mijloce, ca să putem lucra acest lucru mai mult. Să invocăm și în punctul acesta un exemplu.

Poporul nostru din bătrâni a fost deprins, ca să nu se sîntă bine, dacă în Dumineci și în sîrbători nu va merge la sfînta biserică; și merge și astăzi. Dar astăzi față de cultul dumnezeiesc, așa ni se pare nouă, are mai multe pretensiuni. Voiesce să vadă ceremonii frumoase, să audă cântările bisericesti executându-se în un mod armonic și edificatoriu, și să audă predici frumoase, din cari să învețe, să se lumineze și să afe în ele adevărată hrană spirituală morală. Pretinde poporul toate acestea, pentru că a înaintat lumea, și au înaintat și pretensiunile tuturor popórelor. Și cu adevărat că toate acestea se sevăresc după posibilitate.

Ne mai trebuie înse un lucru. După cum credem noi, ne trebuie să îngrijim, să avem, și să procedem cu mai multă sistemă atît în predică, cât și în cult. În predică este de lipsă să ținem cont în măsură mai mare de trebuințele și necazurile poporului, cu scop ca prin cuvîntul lui Dumnezeu să-l putem îndrepta și lumina, ca să potă prentîmpina mulțimea de greutăți și de necazuri, cu cari are să lupte, ér cultul să-l emancipăm de mecanismul, ce se observă astăzi din când în când pre alocuria.

Cultul bisericii noastre din început a fost astfel întocmit, ca întreg poporul să aibă o rolă activă. Așa este întocmit în biserică noastră serviciul dumnezeiesc, ca alaturia cu preotul să se rîge, și să laude pre Dumnezeu întreg poporul. Și poporul nostru din bătrâni este deprins a pune în aplicare această învățatură a bisericii ortodoxe. Poporul nostru învață cu multă plăcere cântările bisericesti, și participă cu un feliu de legitimă bucurie la cultul public dumnezeiesc.

După ce înse în cultul dumnezeiesc al bisericii noastre se sevăresc o mulțime de acțiuni simbolice,

cari fără o esplicare sistematică poporul nu le potă înțelege: astfel, ca poporul nostru să participe cu tot sufletul și cu totă inima la acțiunile, ce se sevăresc în cult, de lipsă este, ca din când în când să ținem poporului nostru din câte o predică liturgică, în carea să esplicăm poporului în o limbă ușoră și înțeleasă aceste sfinte acțiuni.

Din casa magnaților.

În ședința casei magnaților ținută la 10/22 Martie a. c. cu ocasiunea desbaterei speciale asupra proiectului despre liberul esercițiu religionar, Escelenția Sa I. P. S. D. Archiepiscop și Metropolit al nostru Miron Romanul observând, că în proiect confesiunea noastră nu urmază ca până acum îndată după confesiunea rom. cat. a luat cuvîntul, și apărând vađa și demnitatea bisericii noastre a cerut ca acel §. să se modifice conform desvoltării istorice și ordinei naturale.

Discursul ținut de Escelenția Sa cu această ocașiune este următorul:

Escelența Vóstră, Domnule president!

Ilustri magnați!

Când s'a discutat mai întîiu acest proiect de lege aici în casa magnaților, 'mi-am fost luat voie a recomanda la acest §. o mică modificare stilară, pe carea ilustrii magnați au binevoit a o primi cu consimțămîntul d-lui ministru-președinte și al d-lui ministru de culte și instrucțiune publică de atunci.

Am propus adevă, ca în ordinea serială a bisericilor și confesiunilor numite în acest §. să se pună cele două biserici greco-orientale indigene, cea sîrbă și cea română, imediat după biserică romano-și greco-catolică, conform usului de mai nainte.

Provocându-mă la us, am știut bine și atunci, că în budgetul statului, dar numai și numai în acela, diferitele biserici și confesiuni sunt numite în altă ordine serială; eu înse am făcut și fac osebite între legile, cari după natura lor nu sunt organice, ci mai mult administrative, și între cele organice sau regulative; și fiindcă legea budgetară după natura ei nu este organizătoare, eu acolo nu pun vre-un pond mare pe ordinea serială; de aceea la pertractarea de alaltăieri a budgetului nu am grăit în contra acelei ordine seriale, cu toate că după vederile mele aceea nu e chiar corectă.

Din contră, proiectul de lege, care veni acum din nou în discușiune, după mine este de natură organizătoare, și ca atare e de o importanță mai mare și de o însemnătate mai distinsă, deore-ce acesta,

așa, cum e acum, poate eventual să aibă în diferitele relațiuni ale vieții publice și urmări ofensive, declinătoare dela usul ce s'a urmat în trecut.

Eu dară fără ca să vrău a provoca între diferitele biserici discuțiuni de gradațiune în rang, sau chiar o rivalitate pusilă, mă pun numai pe usul legal și natural de până acum, care așa incidental nu se poate altera, și 'mi iau voie a ruga pe ilustra casă a magnaților, să binevoască a primi și acum modificarea mea pur stilară, care așa sună :

Tecstul actual al §. 6, respective ordinea părților lui, să se modifice astfel :

„Biserica catolică de ritul latin, grec și armen, cea greco-orientală sârbă și cea greco-orientală română, cea evanghelică-reformată, cea evanghelică de confesiunea augustană, precum și cea unitară“ etc. după text.

Vă rog să o primiți.

Scriitorii bisericesci din timpul dela 1054—1453.

Dintre scriitorii bisericesci, cari au trăit în timpul dela 1054—1453 înregistrăm aici următorii :

a) În Orient.

1. Teofilact (răposat la 1107) a fost Archiepiscop în Ochrida în Bulgaria și un bărbat cu profunde cunoștințe teologice. S'a distins ca eseget. A explicat sfânta scriptură, și anume din testamentul vechiu prorociei cei mici, ér din testamentul nou a comentat evangheliile, faptele apostolilor și epistolele apostolului Pavel. Dênsul în comentarele sale, și respective în explicarea sfintei scripturi urmărește pe Chrisostom și Teodoret. Pre lângă comentarele biblice a mai scris Teofilact și unele scrieri de cuprins dogmatic-polemic, în cari combate cu mult succes înnoirile introduse în biserică a pusenă.

2. Eutimiu Zigadin. A fost monach în Constantinopol pre timpul imperatului Alexiu Comnen la finea veacului al unsprezecelea și la începutul veacului al doisprezecelea. A scris unele estrase din comentarele biblice ale lui Teofilact. Cartea lui principală este opul dogmatic-polemic intitulat: „*πανοπλία δογματική*“, „arsenal dogmatic.“ În acest op a reproduș dênsul doctrina părinților anteriori, și modul, cum a combătut dênsii eresurile ivite în biserică. În această carte autorul combate tot de odată și eresurile ivite în timpul său.

3. Ioan Zonara. A trăit în jumătatea primă a

veacului 12. Dênsul este născut în Constantinopol ; și murindu-i fii, s'a retras în o mănăstire. Dênsul a scris o cronică dela zidirea lumii până la mórtea lui Alexiu Comnen (1117); și a comentat canónele apostolesci, și ale sinódelor ecumenice și locale.

4. Alexiu Aristen. A scris comentare scurte la colecțiunea de canóne a bisericii orientale.

5. Teodor Balsamon. A fost cartofilax al bisericii din Constantinopol. La anul 1190 a devenit patriarcul Antiochiei, dar din cauza turburărilor, în cari se gasea pre atunci diecesa Antiochiei, a reședut în Constantinopol. Dênsul este cel mai însemnat canonist al bisericii ortodoxe. Dênsul a scris comentare de mare valóre ale canónelor adoptate în colecțiunea de canóne a bisericii ortodoxe, precum și un comentar la nomocanonul lui Fotie.

5. Nicefor Callist. A fost monach în Constantinopol (răp. după 1340). A scris o istorie bisericească, din carea astăzi se mai află numai 18 cărți, și anume până la anul 610.

6. Nichita Acominatul. A trăit la sfârșitul veacului al doisprezecelea și la începutul veacului al treisprezecelea. A scris o carte dogmatică intitulată „tesaurul ortodocsiei.“

7. Mateiu Vlastar. A fost monach în Tesalonic. În jumătatea primă a secului 14 a scris un lexicon de drept bisericesc intitulat „sintagma alfabetică.“

8. Gregoriu Palama. A fost monach în muntele Athos, ér dela 1347—1360 arhiepiscop în Tesalonic. A fost un bărbat cu profunde cunoștințe teologice, predicator de renume, dogmatic-polemic și apêratoriu puternic al bisericii ortodoxe. Pentru servițiile făcute bisericii la anul 1368 a fost pus între sfinți.

9. Nicolau Cavasila. A fost arhiepiscop în Tesalonic până la anul 1371. A fost cel mai însemnat teolog mistic al bisericii orientale. A scris un op „despre viața întru Christos“ și o explicare mistică a sfintei liturgii.

10. Simeon Tesalonicul. A fost arhiepiscop în Tesalonic până la anul 1429. A scris frumoșe dialoge liturgice ; și scrierile sale sunt de mare valóre pentru înțelegerea cultului public dumnezeesc al bisericii ortodoxe.

11. Arhiepiscopul Serbiei, sfântul Sava. A funcționat ca arhiepiscop dela 1219 până la 1237, și a scris opul intitulat „kormeczaja kniga“ un îndreptariu în cestiuni de drept bisericesc.

12. Eutimiu. A fost patriarh al bisericii

romane-bulgare cu reședința în Têrnova. A funcționat ca atare în jumătatea a doua a veacului al patru-spredecelea, și a tradus din limba grecăscă mai multe cărți bisericesci în limba slavonă.

12. Ilarion. A fost metropolit în Kiev (1050—1054). A scris mai multe cărți de cuprins religios-moral.

13. Ciril. A fost Episcop în Russia de sud. S'a distins ca predicator și scriitoriu de omilii. Pentru frumșeția omiliilor sale se numește „Chrisostom“ al bisericii ruse.

14. Gregoriu Tzambiac. A fost metropolit în Kiev (1415—1419). Se afirmă de unii istorici, că ar fi fost român de origine. A fost mai mult timp egumen al mănăstirei Deczani în Serbia, precum și egumen al mănăstirii Neamțului în Moldova, ér la anul 1415 a fost instituit de metropolit în Kiev. S'a distins ca agiograf și ca scriitoriu de omilii.

b) În Occident.

Mai nainte de a înregistra singuratecii scriitori apuseni din această perioadă constatăm, că în timpul dela 1054—1453 s'a dezvoltat în Occident „scolaticismul“ și „misticismul.“ Sub scolasticism înțelegem tendența dezvoltată în Occident de a dovedi adevărurile credinții cu argumente luate din știință, respective cu argumentele minții. Misticism se numește o altă direcțiune inaugurată în această perioadă, carea susține, că în religiune forța principală este ceea ce sêmțim, nu ceea ce înțelegem.

Dintre scriitorii apuseni înregistrăm următorii :

1. Anselm. A fost Episcop de Canterbury dela 1093—1109. Dênsul este propriamente înfiatorul scolasticismului în teologie. El este autorul argumentului ontologic despre existența lui Dumnezeu, cuprins în opul său intitulat „Praslogium.“ În opul intitulat „Cur Deus homo“ (pentru ce a luat Dumnezeu corp omenesc)? Anselm dezvoltă că întruparea lui Dumnezeu a fost o necesitate, ca astfel să se dea satisfacțiune Maiestății divine greu vătămate prin păcatul comis de Adam în raiu.

2. Bernhard de Clairveaux (rêp. la 1153). A fost un însemnat predicator mistic.

3. Gratian. A fost profesor la universitatea din Bologna pre la mijlocul veacului al 12-lea. A scris un manual de drept bisericesc intitulat „Concordantia discordantium canonum.“ Acest op s'a ridicat la renume mare și l'a privit de lege. În colecțiunea de canóne a bisericii apusene este îndus sub titlul „Decretum Gratiani.“

4. Toma de Aquino (1226—1274). A fost profesor de teologie la universitățile din Paris, Roma și Neapol. Opul lui cel mai însemnat este : „summa theologica“ un manual de dogmatică și morală, carele este în mare vață până în ziua de astăzi în biserica apusenă.

5. Bogeriu Baco (rêp. la 1294). A fost călugăr franciscan englez. Dênsul s'a ocupat pre lângă teologie și cu matematica și științele naturale. Dênsul a criticat întreg sistemul teologiei al bisericii apusene din timpul său, și a cerut, ca în teologie să se adopte numai învețături, cari au deplină basă în sfânta scriptură.

6. Laurențiu Valla. (rêp. la anul 1465). A fost profesor în Italia și istoric critic. Dênsul a arêtat pre basa studiilor sale istorice critice, că simbolul așa numit apostolic, deși conține doctrina apostolilor nu este formulat de apostoli, ci este formulat mai târziu, mai departe, că așa numita donațiune a lui Constantin cel mare nu datéză dela Constantin. Pentru aceste descoperiri Valla a fost persecutat de înquisițiune, și era să fiă ars, dacă nu ar fi întrevănit pentru dênsul regele Alfons din Neapol și papa Nicolau V.

D I V E R S E.

* *De la Academia Română.* Despre decursul ședinței de Sâmbătă a Academiei Române, „Gazeta Transilvaniei“ primește din București următorul raport :

București, 11 (23) Martie. Astăzi Academia Română, sub președința Majestății Sale Regelui, în ședință publică foarte bine cercetată a discutat cestiunea ortografiei timp de peste trei ore. S'a decis numai asupra următoarelor două puncte :

1) Folosirea lui *z* pentru sunetul *z* în cuvintele, ce derivă din latină, ca de exemplu ziua, zina, zicere etc., ear *z* se va folosi numai în cuvintele străine, ca zăbavă, zamă, zămislire etc.

2) Cestiunea lui *u* mut sau latent a provocat o discuție înflăcărată. Pentru exprimarea acestuia au pledat cu multe argumente și multă energiă d-nii : Quintescu Roman și Caragiani ; pentru suprimarea lui : d-nii Negruzzi, Sturdza și Maioreșcu, cest din urmă cu agere argumente practice și cu cel mai învederat efect.

Făcându-se votare, suprimarea lui *u* mut s'a primit cu mare majoritate și s'a enunțiat de Maj. Sa Regele președinte, punându-se astfel capăt acestei controverse lungi.

Sêptemăna viitoare Academia va continua discuțiunea asupra celorlalte puncte de controversă, între cari și accentuarea vocalelor.

* *Fundațiunea universitară Carol I.* Cu privire la inaugurarea fundațiunei universitare a regelui

Carol „Timpul“ scrie sub titlul de mai sus un prim-articol, din care reproducem următoarele pasaje :

Astăzi este o zi de serbare culturală.

Se inaugurează fundațiunea universitară Carol I.

Generoasă și rodnică a fost ideea care a presidat la înființarea acestei fundațiuni. Nu se putea perpetua într'un mod mai frumos amintirea urcării pe tronul României a Suveranului nostru, de cât prin întemeierea unei instituțiuni culturale destinată junimei studioase.

Chiar venirea Celui care conduce azi destinele României, a fost un mare eveniment cultural, căci calea ce am străbătut-o de atunci încôce pe calea culturii, am străbătut-o sub conducerea Lui înțeleptă în pace și în războiu.

Se știe că la 10 Maiu 1891, cu prilegiul aniversării de două-zeci și cinci de ani al intrării în București a alesului națiunii, Regele a avut fericita și măreța inspirațiune de a hărăzi tinerimei universitare o casă și un loc situat în fața Palatului și de a afecta o sumă însemnată pentru a se zidi pe acest loc un edificiu menit a înlesni studenților studiile lor.

De atunci încôce dorința regală s'a realizat. S'a ridicat un edificiu măndru care răspunde la toate cerințele menirii sale. Palatul fundațiunii Carol I. este înzestrat cu o splendidă bibliotecă, cu sale de lectură, în fine cu tot ce pôte fi util sau necesar scopului cultural care a presidat la înființarea lui.

Astăzi, odată cu aniversarea unui alt eveniment măreț al istoriei noastre contimporane, în ziua când se împlinesc patrusprezece ani de când s'a proclamat primul regat român, se inaugurează și instituțiunea culturală datorită inițiativei generoase și luminate a Aceluia, care din prima zi când s'a urcat pe tronul României unite, n'a încetat de a lucra pentru propășirea ei intelectuală.

Cine ar fi putut crede, că și cu prilegiul unui fapt atât de frumos ca înființarea unei asemenea instituțiuni, se se găsească bârfitori, cari se suspecteze intențiunea nobilă și măreță din carea a purces ideea fundațiunii universitare Carol I.

Ei bine, da. Au fost ómeni, cari au găsit și aci ceva de criticat.

Regimul conservatoriu nici nu-și însușește cea mai mică parte de merit în înființarea fundațiunii care se inaugurează astăzi. Întréga onóre revine de drept augustului și generosului întemeietoriu . . .

Regele nostru și opera sa culturală, din care face parte fundațiunea universitară Carol I., sunt cu mult mai presus decât pasiunile și urele pitice . . .

Fundațiunea Carol I. nu aparține nici unui guvern, nici studenților de azi sau de mâine; ea stă neclintită alături cu universitățile țerei românești ca un izvor de lumină, la care se vor adăpa viitórele generațiuni studioase bine-cuvântând pe gloriosul întemeietoriu !

* *Ridicarea unei cruci publice în centrul parohiei Ighesi.* În Domineca III-a a ss. pasesimi a. c. s'a sântit nou ridicata cruce în Ighesi prin Préveneratul părinte: Constantin Gurbanu proto-

presbiter tractual din Buteni, asistat de presbiterul locului: părintele Ioan Munteanu inspect. em. cerc. de școle veneratul ierodiacon ceremonial din parochia centrală a tractului: părintele Iuliu Bodea, onoratul docinte al școlii parohiei: Isaia Popetu și imnologii s. biserice locale, în prezența comitetului ca antistie eclesiastică, a antistiei civile, și a întregii populațiuni parochiali din localitate.

Coloritului festiv al actului, i-a premers préplăcutul episod ritual prin aceea, că atât dumnezeesca liturgie, cât și sântirea crucei s'a celebrat în cooperatiune cu ierodiacon, ceea ce în Ighesi nici cei mai bătrâni creștini, nu au mai fost vădut.

Ansă la ridicarea s. crucei s'a dat de mortalitatea subită, ce s'a descărcat preste parochie, în lunile Ianuarie și Februarie a. c. obvenind 20 decese în intervalul a lor 54 de zile, ceea ce la o populațiune de 380 de suflete a produs deprimătoria panică.

În atare panică omenescă, creștinii stimulați de pietatea creștinescă cleronomisată dela străbuni, au cercat refugiu sub auspiciile s. crucei.

Și fie prémărit Domnul Isus cel ce a sântit crucea în Golgota, mortalitatea subită s'a contrabalauciat. Din momentul de când s'au decis ignescenii a redica s. cruce, decesele incetară subit.

Cuvântul paretic rostit de Préven. părinte proto-presbiter la finele actului sântirii, rămâne pentru Ighesi, educațiune religioasă-morală, perpetuă.

Lemnul necesar l'am avut afară de lași cari s'au cumpărat la expresă dorință a preotului nostru, cel ce de nenumerate ori ne-a spus în cuvântările bisericesci, că blasfemie este a manținé cruce publice desgrădite.

Apoi, act efemer este ridicarea unei cruce publice fără fundațiune. Ba dice: în timpul absolutismului patriei noastre, nici era iertat a redica cruce publică fără fundațiune.

Pentru lucru nu am solvit nimic, căci însusi parochia prin ai săi membri au prestat tot lucrul, gratis.

Spese — pre lângă cumpărarea lașilor — mai avurăm, cu tinichiariul și procurarea colorilor.

În colecta deschisă spre acest scop au contribuit până acum următorii: presb. paroch. Ioan Munteanu 1 fl.; jude com., Toma Covaciu 1 fl. pădurar domin., Sava Lasleu 1 fl. membru de comit., Moise Floruț 1 fl. epitrop, I Vasiliu Duma 50 cr. epitrop, II Avram Dronca 50 cr., cassariul com., Marcu Lasleu 50 cr. jurat com., Teodor Thóderu 50 cr. parochian, Constantin Lasleu 50 cr. membru de comit, Lazar Thóderu 50 cr. membru de comit, Georgiu Thóderu 50 cr. jude com. em., Teodor Boita 50 cr. parochianul, Ioan Gaița 50 cr. membrul de comit., Ioan Crișanu 50 cr. membr. supl., Teodor Crișanu 50 cr. membrul de comit, Petru Bortășiu 50 cr. parochianul, Simeon Ursu 50 cr. parochianul Nicolau Fenaț 50 cr. parochianul Nicodim Floruț 50 cr., parochianul Constantin Dreche 50 cr., parochianul Georgiu Lasleu 50 cr., parochianul Simeon Matheiu 50 cr, parochianul Constantin Floruț 50 cr., memb. supl. Teodor Lasleu 50 cr., membr. supl. Sava Mureșanu 50 cr., parochianul Alexandru Andreica 50 cr., sbir comunal Teodor Matheiu 50 cr.,

parochianul Ioan Ursu 50 cr., parochianul Ioan Laslău 50 cr., parochianul Miron Floruț 50 cr., parochianul Nicolau Floruț 50 cr., porcariu com. Avram Matheiu 50 cr., membrul de comit. Petru Thóderu 50 cr., și parochianul Georgiu Sima 30 cr. — Un ignescén.

* **Donațiune.** În ședința din Sâmbăta trecută a Academiei Române s'a comunicat între altele, că generoasa dómna Elena Dr. Turnescu a făcut Academiei o donațiune de 2000 lei anual, adecă i-a asigurat o rentă anuală de două mii lei.

* **Himen.** D-lu Gavrila Popu de Lemenyi, inginer la căile ferate ung. din Timișóra, s'a logodit dilile trecute cu d-ra Cornelia Dogée din Lipova. — Felicitările noastre!

* **Monument lui Diaconovici Loga.** Comitetul „Reuniunii învățătorilor român gr. or. din diecesa Caransebeșului“, sub presiul dlui Ioan Ionaș s'a întrunit la 11/23 l. c. în hotelul „Șapte principii electorali“ din Timișóra, pentru a se consulta asupra dispozițiilor pentru ridicarea unui monument fostului profesor de pedagogie și director al școlilor naționale românesci din Banat, Constantin Diaconovici Loga, și a luat în privința acésta următoarele dispozițiuni:

1. A se ridica monumentul proiectat la morméntul răposatului în cimiteriul din Caransebeș, pe basa planului elaborat de arhitectul A. Diaconovici, din marmoră albă în înălțime de 3 metri;

2. S'a statorit suma trebuincioasă din fondul reuniunii din diecesa Caransebeșului și din ofertele reuniunilor învățătorilor din diecesa Aradului;

3. S'a proiectat inscripțiunea:

„Apostului culturai naționale românesci, primului profesor de pedagogie și director cesaro-regesc al școlilor naționale române gr.-or. din Banat, Constantin Diaconovici Loga“.

Reuniunile învățătorilor români gr.-or. dela scólele confesionale din diecesa Caransebeșului în semn de pietate și recunoscintă.

5. Desvélirea festivă se fie cu ocasiunea adunării generale iubilare a reuniunii din Caransebeș din acest an.

5. La festivitarea desvélirii cuvéntul deschidere se fie ținut din partea presiului reuniunii.

6. La festivitarea solemnă de inaugurare se fie invitare tóte reuniunile învățătorilor români, institutele teologice-pedagogice, gimnasiile românesci etc. din Ungaria și Transilvania, și „Asociațiunea transilvană pentru literatură română și cultura poporului român.“

* **Mulțamită publică.** Comitetul parochial din Răbăgani luând la plăcută scire și cunoscintă dăruirea benevolă de 113 fl 70 cr. a préonoratei dómne protopopese, Flórea Moga n. Damșa — făcută pentru infrumșetarea iconostasului s. noastre biserici — prin acésta îi mulțamesce din tótă inima în numele întreg poporului din Răbăgani — poftindu-i ani mulți de vieță, ca se mai póta face dăruiri pentru infrumșetarea casei lui Dumneđeu; ér acésta nobilă faptă Dumneđeu insutit] se i-o răsplă-

téscă. Pentru comitetul parochial: Iacob Popa, notariu.

† **Necrolog.** Veteranul paroch Vasiliu Popescu din Nadăș a răposat în Domnul în 17 Martie c. în anul 71 al vieții și al 45 al preoției sale. Osemintele defunctului au fost aședate spre odihnă vecinică în 19 Martie fiind de față inteligința și poporul credincios. Servitiul funebral a fost oficiat de preoții — Acsentiu Chirila paroch și inspektor școlar din Șilindia, ca esmis din partea părintelui protopresbiter tractual, Ioan Popoviciu din Nadăș, Georgiu Popoviciu din Conop, Ioanu Popoviciu din Vașóia și Dimitrie Popoviciu din Voivodeni. Cântările ceremoniale au fost esecutate de mai mulți învățători. La finea servițiului, părintele Acsentiu Chirilă rosti o cuvântare acomodată și instructivă. — Fie-i țérina ușórá și memoria binecuvéntată!

* **O nenorocire cumplită** s'a întâmplat în 26 l. c. la minele din Șemniț. Șese muncitori aveau se se cobóre în fundul ocnei, ceea-ce se face cu ajutoriul unei puternice mașine cu scripeț. Când tocmai avea se plece mașina cu cei 6 muncitori de la gura ocnei, mașinistul, în loc se o porniască în jos, a sucit scripețul în direcție inversă, ér placa, care eră aplicată prin funii de scripețul mașineriei și pe care se aședaseră muncitorii, — s'a isbit cu o putere atât de mare de sulurile mașinei, în cât la moment funiile au fost rupte și cei 6 muncitori au fost aruncați grămadă în afunțimea de 450 metri a ocnei. Toți șese au fost sdrobiți în modul cel mai îngrozitor și cadavrele lor numai în bucăți au putut fi adunate din fundul tarnei.

* **Zăpadă costisitoare.** Zăpada cădută în earna acésta în Budapesta a stors din averea orașului 150.000 fl., dintre cari 65.000 fl., s'au spesat numai pentru centru și pentru Leopoldin.

* **Statul furnicilor.** Unul dintre cele mai miraculoșe spectacole ale naturii diu lumea animalelor este forma locuințelor furnicilor albe din Africa. Forma acestor clădiri este tot-déuna conică și deși sunt făcute numai din pământ, lipit și întărit de furnici prin gurilelor, totuș sunt tari ca pétra. Dér aci nu e vorba numai de un con, séu de o locuință, ci de o cetate întrégă. În mijloc se găsesce un con mare, care se pare o catedrală în mijlocul unui oraș, ér în jurul acesteia se grupéză o mulțime de locuințe mici aședate într'o ordine aprópe regulată. O asemenea cetate de furnici se ridică adese până la înălțimea de 20 picioare, și are o circumferență de 100 picioare, astfel că forméză o colină considerabilă, destul de tare, ca se póta sui vênătorii pe dënza spre a se aședa la pândă. Chiar bivolul se urcă pe aceste locuințe ale furnicilor spre a pasce. Călétorul simte o deosebită bucuriă, când zăresce din depártare o cetate de furnici, căci este sigur, că va găsi pe păreții esterni ciuperci, bureți gustoși în mare cantitate. Negrii caută locuințele furnicilor albe pentru alte scopuri: ei adică, consumă chiar furnicele cu mare poftă. Ei fac o gaură adencă într'una din aceste apartamente, furnicele se adună numai decăt cu grămada în locul stricat, ér negrii le adună în óle mari. La acésta operațiune sunt cu mare

bagare de sémă se nu-i musce, căci fiă-c-re cetate de furnici posedă o armată organizată (cam un militar la 100 de locuitori), care grăbesce cea dintâiu la locul de-sastrului și se năpustesce peste tot, ce le cade înainte. Soldații aceștia mușcă rău, ei pot să rupă cu gurile lor tari ori-ce haină, chiar de lână grosă. Negrii, pe lângă totă precauțiunea lor, suferă adese-ori mușcături grozave, cu atât mai grozave, că ei nu pörtă haine.

* *Crescerea creerului.* Profesorul Vogt și alți naturaliști au ajuns prin cercetări de mai mulți ani la concluziunea, că creerul omenesc a crescut în general în decursul secolelor din ce în ce mai mult. Desgropându-se în Paris trei cimitire vechi, dintre cari cel mai vechiu era pe de timpul regilor Carolingi, ér cel mai nou dintre anii 1788—1824 s'au scos o sută de cranii și s'au păstrat pentru scopuri științifice. Din cavitățile lor s'a putut constata, că creerul, deși câte puțin, dér a crescut mereu. Omenii simpli din período mai târzie aveau mai mult creer ca baronii din timpurile vechi. Formațiunea craniului prezintă o boltitură puțin mai crescută și mai frumoasă, pe când ómenii din timpul preistoric aveau capul turtit. Afară de acesta s'a mai descoperit, că la ómenii, cari au mereu minte încordată, cavitatea craniului se lărgesce și creerul crește și prin urmare popórele, ce stau pe o tréptă inferióră de cultură, cum sunt popórele sélbatice, au creer cu mult mai puțin decât Europeanii. Așa un australian indigen are creerul mai mic cu aprópe un sfert, decât volumul creerului Europeanilor. Pe de altă parte gorilul, cea mai mare specie de maimuțe, nu are decât jumătate din volumul creerului unui australian indigen.

* *Recolta cafelei din 1894.* După o statistică publicată în New-York. recolta cafelei ar fi fost în 1894 superióră consumației. În lumea întrégă s'ar fi recoltat 12,500,000 de saci, contra 10,500,000 consumați. Brasilia întră în suma generală cu 8,000,000 saci, dintre cari 3,400,000 revin Statului Rio de Janerio, 3,700,000 Statului San-Paolo, 350,000 Bahiei, 350,000 Espirintului-Santo și Cearei; Mexicul, Costa Rica și restul Americii centrale dau 1,500,000 saci; Venezuela 800,000; Porto-Rico 150,000; Iava și Indiile Olandese un milion; Ceylon, Manilla, Bourbon 320,000, Africa numai 220.000 de saci.

* *Un turn Eiffel în Japonia.* În aducere aminte de resbelul victorios contra Chinei, un grup de patrioți japonezi au hotărít să ridice în Tokis un turn, care să fiă construit analog cu turnul lui Eiffel și să aibă o înălțime de 1000 urme. În parter se vor ținé esposițiuni de produse naționale, pe când în caturi se va aranja o galerie pentru busturile Japonesislor renumiți. Speșele au de gând a-le acoperi pe calea subscripțiunilor.

* „*Victoria*“ institut de credit și economii, societate pe acții. Sediul: Arad, casa proprie, strada principală Nr. 2. (vis-à-vis de casa orașului) — Întemeiat la 1887. — Capital de acții: fl. 300.000; Fond de rezervă: fl. 70.000. — Primește depuneri spre fructificare, după cari solvesce 5% interese fără pri-

vire la terminul de abdicere. Darea de venit după interese încă o solvesce institutul separat. După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și redica și prin postă și se efeptuesc momentan după sosirea comandai. — Direcțiunea institutului.

Apel!

Onorat public cetitoriu! Viața școlilor noastre din coci de munți dela prima lor desvoltare forméza fără îndoială stadiul cel mai interesant ce se póte presupune în literatura noastră, caci prin el se arată fazele prin cari au trecut desvoltarea poporului nostru, în el se reoglindeză lámurit modul cum ele au putut licări ici-colea și amésurat timpurilor s'au făcut foculare de cultură; în el aflăm puterea și tária aceea, care a dat ansă unui număr mare de bărbați se iee a mână făclia aprinsă și se o transplante dincolo de carpați și acolo se pună basa unei desvoltări neinpedecate și durabile, ale cărei rađe le vedem astăzi întinse „dela Nistru până la Tisa“, și cari dau tária de viétă și cultura neamului românesc.

O problemă pe cât de mare, pe atâta și fórte greu de resolvat mai ales acolo, unde puterile sunt slabe și din nici o parte nu vine ajutorul.

Simțându-se această necesitate — a descrierii studiului istoriei școlilor noastre — bravul învețator Iuliu Vuia din Banat Comloș a sulevat această cestiuone în adunările reuniunilor noastre învețătorești și incredințat fiind de spriginul fraților, a primit asupra DSale sarcina această.

Dl. Vuia apoi în mai multe rânduri a publicat apeluri prin jurnalele noastre — unde rógă pe frații săi colegi, ca în adunările lor învețătorești se ia hotăriri și se dee fiecare spriginul său, votând pentru causă și órecari sume de bani, cu cari DSale apoi se-i fie posibil a scruta diferitele biblioteci și archive din Pesta, Viena, Arad, Orade, Blaș și Sibiu, unde zac actele și documentele materiei acesteia, ca astfel apoi se rezolveze în mod cuviincios și demn acest studiu.

Dar iată în ce ton scrie Dl Vuia unui coleg și amic al său: „Prețuite amice — fratele meu! Sunt indignat și adânc consternat de ținuta nedémnă a bunilor mei colegi. Cu puține escepții, bunii colegi se disting în indiferentism și indolență. Am apelat la spriginul reuniunilor noastre învețătorești, precum și la al celor de păstrare, până acum inse puțin rezultat. Primesc dela Sibiu, Brașov, Nésend incuragieri și sprigin, numai cei de acasă nu fac nimica. Ei bine! nesuccesul ei (causei) va fi rușinea statului învețătorec! scrie rogu-te — în causă — caci puterile mele au sleit de atâtea apeluri, corespondențe, copieri și studii continue, Dacă colecția documentelor nu ar fi atins un numer așa de respectabil, și dacă eu nu aș fi sacrificat atâta, bucuros aș încheia această durere în inima mea și aș duce cea rușine a statului învețătorec, cu mine în negrul mormént...“

Așa dar acesta este rezultatul, acesta este sprigi-

mul dat Dlui Vuia de colegii sei, într'o cauză atât de mare ce-i privește pe Dlor mai de aproape.

Cred că acest indiferentism, această indolență dintre noi, ar fi bine să o alungăm, și să ne grupăm strâns din toate unghiurile toți, ca să dăm mână de ajutor la rezolvarea studiului de mare preț în literatura noastră.

La acesta vom pute contribui numai așa, dacă pre lângă sprijinul moral ce-l putem tinde fie care, în adunările noastre bănesci venerabilele direcțiuni cu noi toți, vom da auz glasului dureros al Dlui Vuia și ne vom nisui ca pentru acest scop se-i votăm și un sprigin material. Apelez deci la toți frații învățători și totă suflarea românească. De pre valea Carașului, în Februarium 1895.

Un preot.

Concurse.

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii de învățătoare la școala confesională de fete din Utvin, ptopresviteratul Timișorii, se escrie concurs, cu termin de alegere pe ziua de 4/16 Aprilie c.

Emolumintele anuale sunt: 1) În bani gata 150 fl.; 2) 20 chible de grâu à 3 fl. = 60 fl.; 3) 4 jughere pământ; 4) 3 stângeni de lemne; 5) pentru conferință și scripturistică 10 fl.; 6) cortel liber constător din 2 chilii frumoase și aparținătoarele, precum și grădina de legumi.

Reflectantele cu cvalificațiunea prescriasă, au a-și înainta recursele la Prea On. Domn inspector de școle în Timișóra (Fabrick); și a se presenta poporului în s. biserică de acolo.

Din ședința comitetului parochial, ținută în Utvin la 26 Februarium v. 1895.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresv.: Dr. Tr. PUTICI, m. p. inspector de școle.

—□—

Cu termin de alegere pe 23 Aprilie (5 Maiu) a. c. se escrie concurs pentru îndeplinirea alor trei posturi din comuna Ternova, ptopresviteratul Șiria, diecesa Arad, și anume:

1. Pentru parochia de clasa primă, devenită vacantă prin alegerea preotului Georgie Turic, la Otlaca. Emolumintele sunt: folosirea unei sesiuni pământ stravilan, birul dela 228 case, și anume: dela 62 câte una măsură, ér dela 166 câte una jumătate măsură bucate — jumătate grâu și jumătate cucuruz — și strolele îndătinat. — Tóte acestea dau un venit anual de peste 800 fl. v. a.

2. Pentru îndeplinirea alor două posturi învățătoresci devenite vacante prin mutarea învățătorilor Georgie Todoreanu și Florian Toutan din cari una e de fete. Emolumintele împreunate cu fieșce-carele din aceste posturi sunt: în bani 300 fl. în relut de curțir, și până când comuna va fi în stare al da în natură 20 fl. și în spese de scripturistică 3 fl. Spesele de conferință după necesitate le va suporta comuna, nu altecum îngrijirea curățirii și încăldirii salelor de învățământ.

Recurenții la parochia sunt pofțiți a se acomoda la instruarea petițiunii lor §-lui 15, lit. a) din „Regulamentul pentru parochii.”

Cei ce doresc a ocupa vre-un post învățătoresc sunt îndrumați a-și ajusta petițiunile cu documintele prescise, dovedind cvalificațiunea.

Se notifică, încât una din cele două școli e de fete, la acest post se vor admite în candidare și vor putea fi

aleși învățători cvalificați numai în acel cas, când nu vor fi competente cvalificate.

Competenții dela tóte trei posturile sunt pofțiți a-și susține petițiunile lor — adresate comitetului parochial Ternova — părintelui protopot Georgiu Popovicium, în Șiria (Világos) până în 16/28 Aprilie a. c., căci cele intrate mai târziu, nu se vor lua în socotință; și a se presenta în vre-o Duminecă séu sərbătóre în sta bis. din Ternova, pentru a servi, predica și respective pentru a-și aréta desteritatea în cânt și tipic, pentru-că alegândul învățătoriu respective învățători sunt obligați fără alta remunerațiune a cânta și conduce strana.

Aleși învățători numai după un an de probă vor putea fi recomandați Venerabilului Consistorium spre a-probare.

Din ședința comitetului ținută în Ternova, la 6/18 Martie 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: GIORGIU POPOVICIU, m. p. protop.

—□—

Pentru deplinirea postului învățătoresc la școala rom. gr. or. confesională din Checheșiu, se escrie concurs cu termin de alegere pe 27 Martiu (8 Aprile) a. c.

Emolumintele sunt: în bani gata 180 fl.; în naturale: 10 măji metr. grâu à 6 fl. = 60 fl.; 10 măji metricucuruz à 4 fl. = 40 fl.; 4 jugere pământ estravilan = 20 fl., parte fenațiu, parte arătoriu; pentru conferință 6 fl., scripturistica 5 fl., 32 metri lemne adusi în curtea școlei din cari este a-se încălđi și sala de învățământ; locuința liberă și gradina de legumi; dela înmormentari mari 40 cr. și mici 20 cr.

Recursele ajustate cuviincios se vor subserne Reverendissimului Domn adm. prot. Lucian Șiepețian în Kiszeto având recurenții a-se presentă în vr'o Dumineca ori sərbătóre în biserică locală spre a-și areta desteritatea în tipic și cântare.

Cei apți de a înființa cor vocal, vor avea preferință. Checheșiu, 25 Februarium 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘIEPEȚIAN, adm. protopresbiteral.

—□—

Pentru deplinirea postului de învățătoriu dela școala gr. or. rom. confesională din Paniova, ptopresbiteratul Belințului se escrie concurs cu termin de alegere pe 23 Martie (4 Aprilie).

Emolumintele anuale sunt: 1) În bani gata 142 fl. v. a., 2) Pentru conferință și pausal de scris 17 fl. 20 cr., 3) Curatorul școlei 14 fl. 4) În naturale 20 meți grâu à 3 fl. = 60 fl.; 20 meți cucuruz à 2 fl. 40 fl. la olaltă 100 fl., 5) 36 metri lemne aduse în curtea școlei, din cari are a-se încălđi și sala de învățământ., 6) 6 jugere pământ parte arătoriu parte fenațe à 10 fl. = 60 fl., 7) Curțir liber cu grădina de legumi; 8) Dela fie-care înmormentare 20 cr.

Recursele cuviincios ajustate să se trimită Prea Onoratului Domn administrator protopresbiteral Lucian Șiepețian în Kiszeto, având recurenții în vre-o Duminecă ori sərbătóre a-se presenta în biserică locală spre a-și aréta desteritatea în tipic și cântările bisericesci.

Cei apți a instrua corul vocal vor fi preferiți.

Dat din ședința comitetului parochial gr. or. rom. ținută în Paniova în 27 Faur st. v. 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘIEPEȚIANU, adm. protopresbiteral.

—□—